

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Лебідь Ольга Миколаївна, старша викладачка, студентка магістратури Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, майстер виробничого навчання Державного навчального закладу "Буцький політехнічний професійний ліцей"

olgalebid66@gmail.com

Анотація. В тезах розглянуто перенаселення і екологічну ситуацію, як людство забруднює космос і як забруднення впливає на їхнє життя; наголошено на тому, що люди повинні створювати стратегії по покращенню екологічної ситуації на окремих територіях. Розглянуто приклад запровадження навчання екології і суміжних з нею наук в одному з університетів України. Показано, як навчальні заклади проводять практику із захисту природи і закликають молодь розвивати науку екологію. Розповідається, як університети пропагують збереження чистоти в школах, як від народу багато чого залежить, також від влади. Розглянуто пропаганду захисту природи на прикладі спецепізоду мультсеріалу, який популярний серед дітей у всьому світі. Коротко висвітлено екологічні проблеми, які створила війна в Україні. Коротко розглянуто наукові початки екології та суб'єктивне її сприйняття кожним із нас, і як це впливає на розвиток даної науки. Висвітлений факт зміни людської поведінки в процесі зміни світової економіки і погіршення екологічної ситуації.

Ключові слова. Планета, економіка, екологія, сміття, переробка, Україна, війна, геноцид, екоцид, освіта, студенти, дорослі, діти, підлітки, творчість, наука. Planet, economy, ecology, garbage, recycling, Ukraine, war, genocide, ecocide, education, students, adults, children, teenagers, creativity, science.

Постановка проблеми. Воєнні дії на території України посилили екологічні проблеми, які і так були актуальними тут і по всьому світі. Хвиля воєн активізувалась по всій планеті, тому стимулювання населення до вивчення екологічних проблем у світі є дуже актуальним. Одним із способів навчання населення проблем екології – це, звичайно, інтеграція їх в освіту дітей і дорослих.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адаменко О. М. з досліджуванням екологічного аудиту територій, Г. О. Білявський, Р. С. Фурдуй, І. Ю. Костіков, Запольський А. К., Зоріна Н. О. досліджували основи екології, Гавриленко О. П. – екогеографію України, Джигирей, В. С. – екологію та охорону навколишнього природного середовища, С. І. Дорогунцов, М. А. Хвесик, Л. М. Горбач, П. П. Пастушенко – екосередовище і сучасність, Зоріна Г. П. – основи екологічної токсикології та ін.

Формулювання цілей тез. Донести до читача ідею про те, що навчання нового покоління в умовах любові до навколишнього середовища, розуміння того, наскільки

небезпечно нехтувати збереженням природи, а також навчання дорослих людей екологічним змінам в процесі підвищення кваліфікації. Показати читачам проблеми, які виникли в Україні під час бойових дій та шляхи залучення молоді до зацікавленості екологією.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перенаселення планети призводить до того, що швидше забруднюється навколишнє середовище. Проте саме перенаселення не являється проблемою: чим більше людей живе на певній території, чим густіше вони її заселяють, тим більш комфортні умови вони здатні собі створити, аніж це буде рідконаселені село чи селище. Проте, для того, щоб проживання в певній місцевості чи на планеті загалом було безпечним, необхідно розглянути перспективи і проблематику захисту навколишнього середовища, розумний переробіток відходів та позбавлення від шкідливих продуктів життєдіяльності, щоб саме людство не страждало від наслідків засмічення.

Не забуваємо, що ми маємо рятувати свою планету від самих себе тому, що в іншому випадку ми не виживемо. Забруднення навколишнього середовища людством поширилось навіть в космос. Людство залишило багато сміття на орбіті планети під час вильотів у космос: поламані деталі від космічних апаратів.

Для того, щоб зберегти екологічну ситуацію в задовільному стані, у кожній територіальній одиниці має бути розроблена стратегія і навчені спеціалісти, які будуть слідкувати за таким процесом. Людство розвивається і техногенні процеси вдосконалення виробництва повинні бути також направлені і на захист навколишнього середовища, вкладаючи сюди свої здобутки і винаходи.[1]

Допоможе захисту навколишнього середовища підготовка кадрів, які будуть займатись даною роботою професійно. Будь-яку діяльність треба знати як провадити, знати добре теорію і мати багато практики. Що стосується теорії, то навчальні заклади створюють кафедри, що містять в собі дисципліни, як екологія, географія та суміжні з ними. На прикладі Кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи в ЛНУ імені Івана Франка, яка була створена ще в 1988 році, можна побачити, які дисципліни вивчають студенти на подібних кафедрах. Це Географія, Середня освіта (Географія), Науки про Землю, Технології захисту навколишнього середовища, Основи екології, Екологія, Екологія та освіта для сталого розвитку; Біогеографія, Біогеографія і геоботаніка, Біогеографія і охорона природи; Раціональне природокористування, Адаптація до змін клімату, Концептуальні засади філософії довкілля, Екологічні технології та інші. Такий широкий спектр різних дисциплін допоможе підготувати багато працівників у сфері охорони природи, які спочатку вивчатимуть широкий спектр наук, але потім вибиратимуть вузьку область, яка їм до вподоби, або йти туди, де їх найбільше потребують. Навчальні заклади – одна із найважливіших ланок у захисту навколишнього середовища, бо вони готують майбутніх свідомих громадян, які вмітимуть захищати навколишнє середовище, і знатимуть, наскільки це важливо.

Навчальні заклади проводять практику, яка стосується вивченню екологічних проблем регіону, де живуть і навчаються студенти. Теоретична частина охоплює екологічні проблеми України та планети загалом. Також університети, які не спрямовані на науки, що зв'язані з екологією, можуть запроваджувати окремі такі дисципліни. Майбутні спеціалісти, які там навчаються, можуть виявити, що їх цікавить екологія. Як результат, може виявитись випадково, що у них є талант, потенціал і склад розуму, направлений на вивчення безпеки природокористування. Випускники можуть присвячувати себе науковій діяльності, пов'язаній з екологічними науками, створюючи нові методи і механізми подолання екологічних проблем.

Університети, наприклад ЛНУ імені Івана Франка, проводять виховну роботу в школах, навчаючи учнів правил сортування сміття. Університети, їх студенти та випускники активно пропагують необхідність сортування сміття і тим самим стимулюють владу до установки роздільного сміттєзбирання, адже в демократичній державі – влада народу і все починається з ініціативи народу, з якого і яким і вибирається влада.[2]

Що стосується виховання малих дітей і формування у них на етапі юнацького максималізму любові до планети і ненависті до забруднень, з цим гарно справляються фільми, мультфільми, кумири, співаки, актори, блогери та інші. Ще не сформовані особистості, які в процесі свого розвитку повторюють за іншими, йдуть за популярними авторитетами, можуть бути агітовані за збереження планети. Розглянемо приклад, який показав мультим «Леді Баг і Супер Кіт», який популярний у всьому світі. Наприкінці п'ятого сезону серіалу вийшла серія, присвячена екології. По сюжету антипод виробляє багато пластикових дешевих речей на своєму підприємстві, тим самим забруднюючи навколишнє середовище. В мультику показано, як від сміття із пластику страждає океан та жителі в ньому. Показано, як група дітей змогли змінити бачення багатого власника заводу по виробництву пластикових речей, що не переробляються. Тут звичайно, не обійшлося без магії головних героїв, які борються проти несправедливості іншого головного антигероя, що проваджує корупцію та інші несправедливі схеми в Парижі. Саме він і надав додаткові суперсили антигерою спецвипуску. Цією серією авторитетний мультим агітує змалечку дітей до того, що навколишнє середовище треба зберігати, охороняти життя тварин і це вплине на якість їхнього життя. Вкінці показано, як антипод потонув у своєму ж пластику. Тобто до дітей не лише доводять теорії про «бідних тваринок», а показують реальні проблеми екології, що людство повинно зберігати природу тому, що воно саме страждає від забруднення.[3]

Екологічна ситуація в Україні вважається катастрофічною. Вона вважалась катастрофічною ще до війни. Із воєнними діями, які так забруднюють навколишнє середовище: мінування, залишки шкідливих речовин в Чорному морі, ведення бойових дій з допомогою використання високих частот звуків, що збиває китів з пантелику, погодні умови, які змінюються через випари і вибухи, затоплення через підлив окупантами Каховської ГЕС,

що спричинило екоцид, геноцид на території України, руїни, – це все впливає на навколишнє середовище; антисанітарія, собаки, які спробували плоть убитих українців та росіян на території активних бойових дій та блокади Маріуполя. Ці тварини стануть небезпечними після війни і повинні бути знищені, інакше вони становитимуть небезпеку і нападуть на людей.

Із запровадженням терміну «екологія» німецьким вченим Геккелем в 1866 році, історія розділилась на епохи «до екологічної» та «екологічної». Екологія – це наука, яка вивчає стан навколишнього середовища, вона не є доброю чи поганою. А от незадовільна екологічна ситуація в світі – це та проблематика, яку ми розглядаємо. Зі словом екологія в людей виникає в голові негативна асоціація, і це правильно. Адже кожен повинен задаватися питанням, настільки ефективно ми користуємося природними ресурсами, і задаватись цими питаннями разом, бо окрема людина не здатна, змінивши лише свої звички, врятувати ситуацію. Вона лише принизить себе, обмежить свій рівень життя, і це ні до чого не призведе. Важливе саме об'єднання всього людства навколо цієї проблеми. Що може зробити окрема людина – це говорити про це. Кожен сприймає проблематику захисту навколишнього середовища по-своєму, тому нам важливо говорити про це один з одним.

Погіршення екологічної ситуації в світі призвело до того, що в людей в свідомості змінюються неписані правила, догми, стереотипи, релігійні переконання, звички, звичаї, повір'я. Екологія може віднестись як до природничої науки, так і до гуманітарної. Тут вивчається фізика, хімія, біологія, а також, вивчається поведінка людей, їх звичаї, зміна поведінки суспільства в процесі розвитку техногенної ситуації і зміни економіки, і чому цей процес не може бути зупинений.

Деякі автори вважають, що освіта – це вторинне від науки. Але саме з освіти все починається і в процесі освіти творчі особистості, які навчаються, чий мозок ще не зайнятий стереотипними теоретичними знаннями, займаються творчістю і роблять відкриття в сфері екології. Суперечки, що первинне, а що – вторинне, науки чи освіта, схоже на «Що було перше, курка чи яйце?» Творчість в процесі навчальної діяльності повинна стимулюватись по максимуму, практика показує, що діти, які не обмежені рамками, пропонують більше ідей, які вирішують проблеми людства, аніж дорослі, які багато чого вивчили, проте уже не здатні творити, їх мозок не настільки гнучкий.

Тепер освіта все більше входить в життя дорослих людей. Темп розвитку економіки і виробництва настільки високий, що дорослі люди змушені навчатись все життя. Дуже ефективним рішенням є дуальна освіта. Ця освіта може супроводжуватись екологічними елементами, які найбільш важливі на конкретному виробництві чи актуальні для конкретного регіону.[4]

Висновки та перспективи подальших наукових пошуків. Отже, в умовах воєнного стану важливо приділити більше уваги підготовці молодого покоління до відновлення стану

природи до задовільного стану. Дорослі люди також повинні долучатись до захисту своєї землі від негативних впливів, наслідків забруднень, війни, екоциду і геноциду.

Перспективи розвитку екології в Україні та світі можуть стимулюватись творчістю молодих людей та дорослих, які навчаються в сфері захисту навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1. *Екологія як основа раціонального природокористування.* (2011). Вилучено з <https://www.library.nung.edu.ua/ekologiiya-yak-osnova-ratsiionalnogo-prirodokoristuvannya.html>
2. *План розвитку Кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи на 2023-2028 роки.* (2023). Вилучено із <https://lmu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/K-ra-ratsionalnoho-vykorystannia-pryrodnykh-resursiv-i-okhorony-pryrody-1.pdf>
3. *Special 'Miraculous' episode to highlight the issue of plastic pollution.* (2023). Вилучено із <https://licensing.biz/special-miraculous-episode-to-highlight-the-issue-of-plastic-pollution/>
4. Л. Б. Лук'янова *Методологічне осмислення змісту екологічної освіти.* 115-118. Вилучено 3
<https://lib.iitta.gov.ua/8470/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B.%20%D0%BE%D1%81%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>